

Milli Mücadelede Yayınlanan Padişah Fetvası ve Ona Karşı Verilen Anadolu Fetvası

**Ahir zamanda âlim ve ilim azalır,
cahillik artar. Cahil ve sapık din adamları
yanlış fetva vererek fitne çıkarır,
doğru yoldan saptırırlar.
Ümmetim, kötü din görevlilerinden
çok zarar görecektir.**

Necdet BAYRAKTAROĞLU

Fetva, İslam hukuku ile ilgili sorular, zorlukla karşılaşılan bir olay hakkında, bir hadisenin dine uygun olup olmadığını, güçlükleri çözmek için, dini hukuk kurallarına göre çözümünü açıklayan, şeyhülislam veya müftü tarafından verilen belgedir. Yüce Kur'anımızın Nisa Suresi 59. Ayetinde **"Bir işte anlaşamazsanız, bu işin hükmünü Allah-tan ve Resulullah'tan anlayınız "** demektedir. Bu ayeti kerimeyi tefsir eden alimler **"Bir işte anlaşamazsanız, bu işin nasıl yapılacağını alim olanlarınız Allah'ın kitabından Resulullahın** sünnetinden

anlasınlar! **Alim olmayanlarınız ise alimlerin anlattıklarına uyarak yapsınlar diye"** açıklamışlardır.

Fetva veren âlime Müfti, sorana da Müstefti denir. İslam Müftileri, Allahu Tealanın emir ve yasaklarını bildiren âlimlerdir. Bu Alim Müftilerin, müctehid (Din alimi) olması lazımdır. Ayet Kerimelerden ve Hadislerden anlayarak, İslam bilgilerini öğrenerek fetva vermeleri gerekiyordu. Fetvaların fıkıh kitaplarına dayanması lazımdır. Fetva verecek kişide belirli vasıflar aranıyordu. İlim, hilm (Sabırlı ve yumuşak huylu), vakar ve ciddiyet sahibi olmak, ken-

disinden ve bilgisinden emin olmak, halkta otoritesini kabul ettirmiş olmak, fert ve toplum olarak insanları tanımış olmak, sual sorana madde-ten muhtaç olmamak lazımdı.

Fetva ile ilgili olarak, yanlış ve bilmeden fetva verenler için din âlimlerimizin çok yerinde sözleri vardır. Hadimi **“Din ve dünya işlerinde bil-meyerek fetva verene melekler la-net eder”** demiştir. Buhari **“Ahir zamanda âlim ve ilim azalır, cahillik artar. Cahil ve sapık din adamları yanlış fetva vererek fitne çıkarır, doğru yoldan saptırırlar”** Hâkimi ise **“Ümmetim, kötü din görevli-lerinden çok zarar görecektir”** de-miştir.

Türk ve İslam Devletlerinde olağanüstü dönemlerde, savaş öncesi ve savaş sırasında verilen önemli fetvalardan birisi de **“Cihad Fetvası”**dır. Cihad, İslam nizamının yeryü-züne yayılması veya İslam nizamının muhafaza ve müdafaası için yapılan her türlü mücadelenin adıdır. Cihad etmek, Müslümanların üzerinde bir vecibedir. Gayrimüslimlere karşı topyekün savaş çağrısıdır. Allah için haksızlığa ve zulme karşı gelmektir. Müslümanların Halifesi, Emiri gerek görürse bütün Müslümanları cihada çağırabilir. Bunu da fetva ile yapabiliirdi. Cihad fetvalarında, ilgili ayet ve hadisler cihadın gerekçesi olarak belirtilirdi. Düşman saldırılarına karşısında müminleri direnme-ye ve müdafaaya çağırın fetvalar, kaynağını ilgili ayet ve hadislerden almaktadır. Böyle zamanlarda her Müslüman, kadın erkek ayırımı yapılmadan itaat ederek cihada koş-mak zorundadır.

Bu cihad fetvalarından önemli biri de, bundan 700 yıl önce Moğolların Mardin’i işgal etmelerine karşı, Mardinli Müslümanların isteği üzere, Mardinlilerin Moğollara karşı savaşmaları için, İslam âlimi İbn-i Teymiye’nin vermiş olduğu fetva-

Türk ve İslam Devletlerinde olağanüstü dönemlerde, savaş öncesi ve savaş sırasında verilen önemli fetvalardan birisi de **“Cihad Fetvası”**dır.

dır. Bu fetva, Mardin halkını işgale karşı kendilerini korumaya davet etmiştir. Fetvada şöyle denilmektedir: **“Mardin için iki durum söz konusu; İslam hukuku ile yöneltilmediği için Darü’l-İslam denemez, ama yaşayanların tamamına yakını Müslüman olduğu için Darü’l-Harp de değildir. Buradan hareketle istilaya direnmek caizdir, lazımdır ve hatta cihattır”**. Türk topraklarını da işgal ve istila eden Moğol saldırılarına karşı gelmenin dini bir görev olduğu hakkında, o dönemin din âlimlerinden Ahi Evren ve Kadı Burhanettin de, toplumun önderleri olarak çağrıda bulunmuşlardır.

Osmanlı Devletinde verilen bu cihad fetvalarından birisi de, 1798 yılında verilen Mısır fetvasıdır. Fransız General Napolyon Bonapart kutsal yerler olan Kudüs, Mekke ve Medine’yi ele geçirmek için 1798 de Osmanlı vilayeti olan Mısır’a çıkarma yaptı. Osmanlı Padişahı III. Selim Mısır halkına yönelik bir cihad fetvası yayınladı. Kudüs’e girmek isteyen Napolyon Akka önlerinde Cezzar Ahmet Paşa komutasındaki Osmanlı ordusuna yenilerek Mısır’a döndü, daha sonra başına gelecekleri anlayınca, ordusunu da bırakarak kaçmak zorunda kaldı. Bu fetva genel olarak bütün Müslümanlara değil, belirli bir toplumu kapsayan fetvadır.

Birinci Dünya savaşında Osmanlı Devleti Rusya, İngiltere ve Fransa’ya karşı savaştığı sırada Osmanlı Padişahı V. Mehmet Reşat, Müslümanların Halifesi olarak bütün Müslümanların savaşa katılmaları için 14 Kasım 1914 tarihinde, bu devletlere karşı savaşılmaları için cihat fetvası yayınladı. Fetva Türkçe, Arapça ve Farsça olarak, Şeyhülislam Hayri Efendi ve 14 din adamı tarafından imzalanıp, bu devletler İslam düşmanı olarak gösterilerek, kâfirlerin İslam Dünyasına saldırısına, yağmasına karşı birleşmeleri isteniyordu. Halifeyi manevi lider tanımayan İran, Şii olması nedeniyle cihad ve fetvaya önem vermedi. Afgan Emiri, Hindistan’dan yardım alıyor, yardım edecek gücü yoktu. İngiltere tarafından altın ve para yardımı gören ve Büyük Arap Krallığı vaat edilen Arap Müslümanları ve Hindistan, İngiltere’nin yanında yer aldılar ve isyan edip haince Türklere karşı savaştılar. İngiltere, Hintli Müslümanlardan oluşan 941.000 kişiden oluşan askeri birliğinden, 756.000 kişiyi Türk cephelerinde Türklere karşı savaştırmıştır. İngiltere ve Fransa, Müslümanlar üzerinde hak, adalet ve küçük ulusların hakları gibi propagandalarla onları kandırmıştır. Yalnızca bu fetvaya gönülden destek veren Pakistan olmuştur. Büyük ümitlerle ilan edilen cihad fetvası ciddiye alınmamış, din kardeşliğinin bir işe yaramadığı anlaşılmıştır. Osmanlı Devleti, bu savaşta Rusya, İngiltere ve Fransa gibi büyük devletlerin ordu, donanma, silah ve mühimmat ve sayıca üstün insan kaynaklarına karşı dört yıl süreyle Çanakkale, Kafkasya, Irak, Suriye, Sina, Galiçya gibi büyük cephelerde silah, cephan ve ilaçsız, yokluklar, hastalık, ulaşım ve imkânsızlıklar içinde savaşmıştır.

Şeyhülislam, kendilerine sorulan dini, siyasi ve idari konularda, fıkha göre fetva verirlerdi. Bu fetvalardan

birisi de Padişah VI. Mehmed Vahdettin'e, milli mücadelede yılları başlarında İngilizlerin, Damat Ferit Paşa Hükümetinin ve Şeyhülislam Mustafa Sabri'nin baskısı ile Mustafa Kemal Paşa ve silah arkadaşlarının öldürülmesi için verdirilen fetvadır.

Birinci Dünya Savaşından yenik çıkan Osmanlı Devleti, 30 Ekim 1918 de imzaladığı Mondros Antlaşması ile İstanbul İtilaf devletleri tarafından işgal edildi. Yunanlılar İzmir'e, İtalyanlar Güney Batı, Fransızlar da Güney Anadolu'ya girdiler. Osmanlı Meclisi dağıtıldı ve ordusu da lağvedildi. Silahları ellerinden alındı.

İstanbul işgal edilmişti ve vatanın kurtarılmayacağını anlayan Padişah Vahdettin, vatanın topraklarını kurtarmak için çareler düşünüyordu. Yaveri Mustafa Kemal Paşa'yı büyük yetkilerle müfettiş olarak Anadolu'ya gönderdi. 19 Mayıs 1919 da Samsuna çıktıktan sonra, 21 Haziran 1919 da Anadolu'daki en önemli askeri birliklerin komutanları olan Kazım Karabekir, Refet ve Ali Fuat Paşa ve Ege Bölgesinde asayişini temin etmekle görevlendirilen Rauf Beyle buluşarak, Amasya tamimini yayınladı. Bu bildiri de, milletin bağımsızlığının ancak milletin azim ve iradesi ile sağlanacağı belirtilerek, ülke genelinde bir direniş, mücadele hareketinin işareti veriliyordu.

23 Temmuz 1919'da Kazım Karabekir Paşa öncülüğünde Erzurum'da toplanan Doğu İlleri Müdafai Hukuk Cemiyeti Kongresi, görevinden istifa eden Mustafa Kemal'i kongre başkanı olarak seçti. Osmanlı Hükümetinin kendisini görevden alması üzerine, askeri elbiselerini çıkartıp sivil olarak mücadele etme kararı aldı. 4 Eylülde de, Türkiye'nin her yanından gelen delegelerin katılımı ile Sivas Kongresi yapıldı ve ülke genelinde yeni bir idari ve siyasi yapılanma kurmak amacıyla bir Heyeti Temsili-

ye kuruldu. 27 Aralık 1919 tarihinde Mustafa Kemal Ankara'ya geldi.

Aralık ayında yapılan genel seçimler sonucunda son Osmanlı Mebusan Meclisi oluştu. Meclis, 28 Ocak 1920 de Misakı Milli adıyla anılan "**Ahdı Milli Beyannamesini**" kabul etti. Beyanname, Mondros Antlaşması sınırları içinde tam bağımsızlık sağlanıncaya kadar mücadeleye devam etmeyi öngörüyordu. 16 Mart 1920'de işgal kuvvetleri, İstanbul'daki Mebusan meclisini basarak, önde gelen milli mücadele yanlısı milletvekillerini tutukladılar. Bunun üzerine meclis kendini fethetti. Baskından kurtulan milletvekilleri gizlice Ankara'ya geldi ve 23 Nisan 1920'de Ankara'da, Mustafa Kemal önderliğinde Büyük Millet Meclisinin toplanması sağlandı.

İşte böyle bir mücadele yıllarında Padişah Vahdettin'den, İngilizler, Hürriyet ve İhtilaf Fırkası ve Sadrazam Damat Ferit Paşa baskı kurarak, Anadolu'da başlayan Milli hareket mensuplarının yakalanıp öldürülmeleri istenildi. Bunların öldürülmeleri günah olmayıp, dinen caiz ve vazife olduğunu belirten fetva, Mustafa Sabri Efendi tarafından kaleme alındı. O zaman Şeyhülislam olan Haydarizade İbrahim Efendi bu fetvayı haksız bularak imzalamayıp istifa edince, bu göreve getirilen Şeyhülislam Durrizade Abdullah Efendi imzaladı.

Şeyhülislam Mustafa Sabri Efendi, 1869 yılında Tokat'ta doğdu. 1840 yılında Fatih Medresesinde hocalık yaptı. 1919 yılında Hürriyet ve İtilaf Partisinden Tokattan mebus seçildi. 19 Mayıs 1919 ve 21 Temmuz 1919 yılında kurulan Damat Ferit hükümetinde, şeyhülislam olarak görev aldı ve 25 Eylül 1920'de istifa etti. Padişah ve Damat Ferit Paşa üzerinde fazla nüfuzu vardı. Milli mücadelenin başarı ile sonuçlanması üzerine Yunanistan'a kaçtı, daha

sonra Mekke'ye, oradan da Mısır'a geçti ve 12 Mart 1954 tarihinde Kahire'de öldü.

Mustafa Sabri, Milli mücadeleye karşı çıkanlardandı. İngiliz Muhibleri Cemiyeti mensubu idi. Milli mücadele yanlısı Denizli Müftüsü Ahmet Hulusi, Isparta Müftüsü Hüseyin Hüsnü, Uşak Müftüsü Ali Rıza, Antalya Müftüsü Ahmet Hamdi, Sinop Müftüsü İbrahim Hilmi'yi ve pek çok müftüyü görevlerinden azletti. Anadolu hareketinin silah zoru ile bastırılmasını savunuyordu. 18 Nisan 1920'de, Kuva-yı İnzibatiye adı altında Hilafet Ordusunun kurulmasını sağladı. Bu ordunun görevi Anadolu'nun muhtelif yerlerinde başlayan isyanlara destek vermek, milli mücadele taraftarlarını yakalayıp öldürmektir. 10 Ağustos 1920'de, Türkiye'yi parçalamaya yönelik şartları olan Sevr Antlaşmasını imzalayanlardandı. İşgalci devletlerin destek ve yardımı ile kurulan Teali-i İslam (İslami Yükseltme) cemiyetinin yöneticilerindendi. Bu cemiyet Anadolu'nun 41 yerinde şube açıp, milli mücadelenin karşısında olmuş, aleyhte faaliyetlerde bulunmuştur. Yozgat Boğazlıyan Kaymakamı Kemal Bey'in idamına fetva verendi.

Mondros Antlaşmasının imzalanmasından sonra da Osmanlı ülkesi, tam bir kaosa sürüklenme içine girmişti. Devlet düzeni bozulmuş, arka arkaya kurulan hükümetler uzun ömürlü olmamış, sorumluk almamış, çözücü, sağlıklı hizmet ve faaliyetler ortaya koymamışlardı. İşgalci İtilaf devletleri, Osmanlı topraklarını bölüşmeye başlamışlar, istek ve çıkarları için yüzyıllardır barış ve huzur içinde yaşadığımız azınlıkları, kışkırtmaya başlamışlardı. Böyle bir otorite boşluğunun olduğu ortamda ve yaşanan olumsuzlar içinde, Anadolu'nun muhtelif yerlerinde ve değişik zamanlarda, farklı nedenlerle iç ayaklanmalar baş gösterme-

ye başladı. Ayaklananlar Osmanlı hükümeti ile milli mücadeleler arasındaki çekişmeden de faydalanmışlardır. 1919-1923 yılları arasındaki belli başlı ayaklanmalar ise; Ahmet Aznavur ayaklanması, Bolu, Düzce, Hendek, Adapazarı, Konya, Afyon, Urfa ve Yozgat ayaklanması, azınlıkların çıkarttığı Pontus Rum ve Ermeni ayaklanması, Kuva-yı Milliye

yanlısı olup sonradan isyan çıkaran Çerkez Ethem ve Demirci Mehmet Efe isyanlarıdır.

Böyle bir zamanlar içinde İngilizlerin baskısı üzerine, Mustafa Sabri Efendinin hazırladığı ve Padişah Vahdettin'in onayladığı fetva, 11 Nisan 1920'de devletin resmi organı olan Takvim-i Vekaiye de yayınlandı. Fet-

va, İngiliz ve Yunan uçakları ile halka dağıtıldı. Ayrıca İngiliz konsoloları, Yunan kuvvetleri, Rum ve Ermeni teşkilatları, bu fetvanın dağıtımında görev aldılar. Milli mücadele karşıtı birçok gazeteler de yayınladı ve yerli ve gayrimüslim dernek, cemiyet ve kişiler tarafından elle halka dağıtıldı.

Düzenlenen fetva ise şu şekilde idi:

“Dünya düzeninin sebebi olan ve kıyamet gününe kadar Ulu Tanrı'nın daim eyleyeceği İslam Halifesi Hazretleri'nin veliliği altında bulunan İslam memleketlerinde bazı kötü kimseler anlaşarak ve birleşerek ve kendilerine elebaşılar seçerek padişahın sadık uyruklarını hile ve yalanlarla aldatmakta, yoldan çıkarmaktadırlar. Padişahın yüksek buyrukları olmaksızın asker toplamaktadırlar. Görünüşte asker beslemek ve donatmak bahaneleriyle, gerçekte ise mal toplamak sevdasıyla, şeriata uymayan ve yüksek emirlere aykırı bir takım haksız ödemeler ve vergiler koymakta ve çeşitli baskı ve işkencelerle halkın mal ve eşyalarını zorla almakta ve yağmalamaktadırlar. Böylece insanlara zulmetmekte, suçlamakta ve padişahın ülkesinin bazı köy ve şehirlerine saldırmak suretiyle tahrip ve yerle bir etmektedirler. Padişahın sadık tebaasından nice suçsuz insanları öldürmekte ve kan döktürmektedirler. Padişah tarafından atanmış bazı dini, askeri ve sivil memurları istedikleri gibi memuriyetten çıkarmakta ve kendi yardakçılarını atamaktadırlar. Hilafet merkezi ile padişah ülkesi arasındaki ulaştırmayı ve haberleşmeyi kesmekte ve devletin emirlerinin yayılmasına engel olmaktadır.

Böylece, hükümet merkezini tek başına bırakmak, Halifenin yüceliğini zedelemek ve zayıflatmak suretiyle yüksek hilafet katına ihanet etmektedirler. Ayrıca padişaha itaatsizlik suretiyle devletin düzeni ve asayişini bozmak için düzme yayınlar ve yalan söylentiler yayarak halkı azdırmaya çalıştıkları da açık bir gerçektir. Bu işleri yapan yukarıda söylenmiş elebaşılar ve yardımcıları ile bunların peşine takılanların dağılması için çıkarılan yüksek emirlerden sonra bunlar, hala kötülüklerine inatla devam ettikleri takdirde işledikleri kötülüklerden memleketi temizlemek ve kulları fenalıklardan kurtarmak, dince yapılması gerekli olup, Allah'ın 'Öldürünüz' emri gereğince öldürülmeleri şeriata uygun ve farz mıdır? Beyan buyrula...

Cevap: Hakikati Allah bilir ki olur. Dürrizade el-Seyid Abdullah

Böylece padişahın ülkesinde savaşma kabiliyeti bulunan Müslümanların adil halifemiz Sultan Mehmet Vahdettin Han hazretlerinin etrafında toplanarak savaşmak için yapacağı davet ve vereceği emre uymak suretiyle adı geçen asilerle çarpışmaları dince gerekir mi? Beyan buyrula...

Cevap: Hakikati Allah bilir ki gerekir. Dürrizade el-Seyid Abdullah

Bu takdirde, Halife hazretleri tarafından sözü edilen asilerle savaşmak üzere görevlendirilen askerler, çarpışmalar ve kaçarlarsa büyük kötülük yapmış ve suç işlemiş olacaklarından dünyada şiddetle cezayı, ahrette de çok acı azabı hak ederler mi? Beyan buyrula...

Cevap: Hakikati Allah bilir, ederler. Dürrizade el-Seyid Abdullah

Bu takdirde, Halife askerlerinden asileri öldürenler gazi, asilerin öldürdükleri şehit sayılır mı? Beyan buyrula...

Cevap: Hakikati Allah bilir ki sayılırlar. Dürrizade el-seyid Abdullah” (1)

Mustafa Kemal ve silah arkadaşlarına, mili mücadele önderlerine karşı çıkarılan ölüm fetvasına karşılık, mil-

li mücadele'ye destek veren Ankara Müftüsü Mehmet Rifat Efendi ve 153 müftü ile birlikte, Anadolu'da

başlayan mili mücadeleye destek verici Ankara fetvasını yayınladılar. Bu fetvanın metni de şu şekildedir:

"1- Dünyanın nizamının sebebi olan İslam Halifesi Hazretlerinin halifelik makamı ve saltanat yeri olan İstanbul, müminlerin Emirinin (Padişahın) varlığının sebebine aykırı olarak, İslamların düşmanı olan düşman devletler tarafından fiilen işgal edilerek, İslam askerleri silahlarından uzaklaştırılıp, bazıları haksız olarak şehit edilmiş, Halifelik merkezini koruyan bütün istihkamlar, kaleler, savaş aletleri zapt edilmiş ve resmi işleri yürüten ve İslam ordusunu donatmakla görevli Bab-ı Aliye (Başbakanlık) ve Harbiye Nezaretine el konulmuştur. Bu suretle halife, milletin gerçek menfaatleri uğrunda tedbir almaktan men edilmiştir. Örfi idare edilip harp divanları kurulmuş, İngiliz kanunları uygulanarak kararlar verilmek suretiyle halifenin yargı hakkına müdahale edilmiştir. Yine halifenin rızası olmadığı halde, Osmanlı toprakları olan İzmir, Adana, Maraş, Antep ve Urfa taraflarına düşmanlar tarafından tecavüz edilerek oradakileri, Müslüman olamayan uyruklarla el ele vererek İslamları toptan yok etmeye, mallarını yağmalamaya ve kadınlarına tecavüze, Müslüman halkın bütün kutsal inançlarına hakarete kalkışmışlardır. Anlatılan şekilde hakarete ve esirliğe uğrayan halifelerini kurtarmak için, ellerinden geleni yapmaları bütün Müslümanlara farz olur mu?"

Cevap: Hakikati Allah en iyi bilir ki, olur.

2- Bu suretle, Halifeliğin meşru hakkını elinden alanlardan kurtarmak ve fiilen saldırıya uğrayan vatan topraklarını düşmandan temizlemek için uğraşan ve çalışan İslam halkı şeriatça Allah yolundan ayrılmış olurlar mı?"

Cevap: Hakikati Allah en iyi bilir ki, olmazlar.

3- Halifeliğin gasbedilen haklarını geri almak için düşmanlara karşı açılan mücadelede ölenler 'Şehit' kalanlar 'Gazi' olurlar mı?"

Cevap: Hakikati Allah en iyi bilir ki, olurlar.

4- Bu suretle din uğrunda savaşan ve görevini yapan halka karşı düşman tarafını iltizam ederek İslam arsında silah kullananlar ve adam öldürenler şeriat bakımından en büyük günahı işlemiş ve fesatçılık işlemiş olurlar mı?"

Cevap: Hakikati Allah en iyi bilir ki, olurlar.

5- Bu suretle aslında istemediği halde düşman devletlerinin zoru ve kandırması ile olaylara ve gerçeğe uymayarak çıkarılan fetvalar Müslümanlar için şeriatça dinlenir mi ve ona uyulur mu?"

Cevap: Hakikati Allah en iyi bilir ki, uyulmaz.

Ankara Müftüsü Rifat Efendi (Börekçi)" (2)

Bu fetva, 16 Nisan 1920 de Heyet-i Temsiliye Heyetince Anadolu'ya gönderilerek bütün müftülöklere tebliğ edildi ve Padişah fetvasının esaret altında hazırlanan fetvanın geçersiz olduğu belirtildi ve herkese anlatıldı. İnsanların milli mücadele

saflarına katılmaları istenildi. 19-22 Nisan 1920'de ise fetva, milli mücadele yanlısı Öğüt, İrade-i Milliye ve Açıksoz gibi gazetelerde yayınlandı.

Müftü Rifat Börekçi, 1861 yılında Ankara'da doğdu. Yüksek ilimleri

tahsil etti. Ankara'da Fazliye Medresesinde öğretim üyesi yaptı. 25 Kasım 1908'de Ankara Müftüsü oldu. Ankara fetvasının yayınlanmasından sonra, 24 Nisan 1920 tarihinde padişah imzası ile müftülük görevinden alındı. Kuva-yı Milliye

adı altında çıkarılan fitne ve fesadın hazırlayıcısı ve teşvikçisi iddiası ile Divan-ı Harpte, hakkında idam kararı verildi.

Müftü Mehmet Rifat Efendi, 27 Aralık 1919 tarihinde Mustafa Kemal Paşa'nın Ankara'ya gelişinde, karşılayan heyetin başında idi. 700 kişilik piyade, 3000 kişilik atlı Seymen Heyeti karşılamış, bunu Mehmet Rifat Efendi hazırlamıştı. 1919 yılında Ankara'da kurulan Mudafa-i Hukuk Cemiyetinin kurucularındandır. Mustafa Kemal'in Ankara'ya geldiğinde, Heyeti Temsiliye'nin o zaman parası yoktu. Börekçi Hoca 1000 lira cenaze parasını ve Ankara halkından topladığı 46.500 lirayı milli mücadele hizmetine verdi. Milli mücadelenin başarıyla sonuçlanmasında çok büyük

yük katkısı oldu. **“Vatansız hürriyet, hürriyetsiz din olmaz”** diyordu. İşgal düşman güçlerine karşı, hep ön saflarda yer aldı. 23 Nisan 1920'de toplanan TBMM'sine, Muğla mebusu olarak girdi. 27 Ekim 1920'de istifa edip müftülük görevine döndü. 4 Nisan 1924'de kurulan Diyanet İşleri Başkanlığına getirildi. Soyadı yanında Börekçi soyadını aldı. 5 Mart 1941 yılında vefat etti.

Atatürk milli mücadele seferine çıktığında Amasya, Erzurum ve Sivas gibi illerdeki karşılama heyetlerinin arasında hep müftü, vaiz ve din adamları bulunmuştur. Şu husus önemle bilinmelidir ki, Anadolu fetvasının milli birliği sağlamada çok büyük başarısı ve yeri olmuştur.

KAYNAKÇA

- 1-2- Sabahattin Selek- Anadolu İhtilali – İst. 1963 - S.65,66 -S.67,68
- 1-2- Ali Sarıkoyuncu- Milli Mücadelede Din Adamları- Diyanet İşleri Yay.-Ank.1999 - S.30-S.38,39
- 1-2- Ali Sarıkoyuncu- Atatürk Din ve Din Adamları- Türkiye Diyanet Y.-Ank.2002-S.178-179-S.180-181
- 1- Ergün Aybars- Türkiye Cumhuriyeti Tarihi-I, Ege Ü. Ed. Fak. Yay.-İzmir.1984 - S.369,370
- Cemal Kutay- Kurtuluşun ve Cumhuriyetin Manevi Mimarları-Diyanet İşl. Yay.
- Yuluğ Tekin Kurat- Osmanlı İmparatorluğunun Paylaşılması- Kalite Matbaası- Ank.1976